

The logo for IRS, consisting of the letters 'IRS' in a white, serif font on a red square background.

Ανακαλύπτοντας το Αζερμπαϊτζάν

Κείμενο: Σαμπίνα ΤΟΥΜΑΝΣΚΑΓΙΑ

Φωτογραφία: Σεργκέι ΚΙΒΡΙΝ,
Σαμπίνα ΤΟΥΜΑΝΣΚΑΓΙΑ

Νιτζ.

ΣΤΑ ΧΝΑΡΙΑ ΤΩΝ
ΟΥΝΤΙΝΩΝ

Η περιοχή Γκαμπάλα του Αζερμπαϊτζάν είναι διάσημη για τα ορεινά τοπία της, τον καθαρό αέρα και την αφθονία των ιστορικών μνημείων. Τα τελευταία χρόνια για τους ντόπιους και ξένους τουρίστες έχει γίνει δημοφιλής η διαδρομή προς το χωριό Νιτζ της Γκαμπάλα, όπου ζουν συμπαγώς οι Ουντίνοι, απόγονοι ενός από τους αρχαιότερους λαούς του Καυκάσου. Πολλοί διάσημοι από ολόκληρο τον κόσμο επισκέφθηκαν την περιοχή, όπως ο Γάλλος ηθοποιός Gerard Depardieu, εκπρόσωποι της Βρετανικής Βασιλικής οικογένειας και ο θρυλικός ταξιδιώτης Thor Heyerdahl. Όλοι οι διακεκριμένοι καλεσμένοι ενδιαφέρθηκαν για το πώς, μετά από δύο χιλιάδες χρόνια, οι Ουντίνοι κατάφεραν να διατηρήσουν τον πολιτισμό, τη γλώσσα και τα έθιμά τους. Κληρονόμοι της αρχαίας Αποστολικής Εκκλησίας της Καυκάσιας Αλβανίας, οι Ουντίνοι είναι Ορθόδοξοι Χριστιανοί και αγαπούν την πίστη τους περισσότερο από οτιδήποτε άλλο. Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι με την αποκατάσταση των Αλβανικών εκκλησιών, τις οποίες κάποτε οικειοποιήθηκαν οι Αρμένιοι, η ελπίδα για το μέλλον επέστρεψε και μαζί

της η πραγματική ζωή των Ουντίνων την οποία μπορεί να γνωρίσει κανείς στο Νιτζ.

Ο δρόμος προς αυτόν τον τόπο μας οδηγεί μέσα από γραφικά χωριά, ατελείωτα χωράφια και δασωμένα βουνά. Στη διαδρομή υπάρχει ένα ακόμη μέρος που αυτή τη φορά συνδέεται με μια διασημότητα του Χόλιγουντ. Πρόκειται για το χωριό Βαντάμ, που χαριτολογώντας θεωρείται γενέτειρα του ηθοποιού Jean-Claude Van Damme. Η ομοιότητα του ονόματος με το επώνυμο του ηθοποιού έκανε γνωστό το χωριό, το οποίο ήταν διάσημο κυρίως για τα φρούτα του, ιδίως τα μήλα, τα οποία μπορούσε να αγοράσει κανείς στην αγορά με τον κουβά. Τώρα στην είσοδο του Βαντάμ υπάρχει ένα μνημείο του ηθοποιού, όπου όλοι βγάζουν φωτογραφίες. Εδώ μπορείτε επίσης να δείτε ένα γλυπτό πορτρέτο του Steve Jobs, του θρυλικού ιδρυτή της Apple Corporation, το οποίο αποτελεί άλλη μια αναφορά στα τοπικά μήλα.

Σε απόσταση είκοσι χιλιομέτρων από τη Γκαμπάλα, ανάμεσα σε φυτείες φουντουκιού, ξεκινά το Νιτζ και το πρώτο αξιοθέατο του είναι ο Αλβανικός ναός του Τσοταρί. Οι Ουντίνοι είναι πολύ περήφανοι γι' αυτόν, παλιά υπήρχε μια αρχαία εκκλησία σε αυτήν την τοποθεσία, μερικοί θεωρούν ότι αυτή υπήρχε από την εποχή του Αγίου Ελισσαίου - Διαφωτιστή της Αλβανίας.

Το 1723-1726 ανεγέρθηκε νέος ναός με τα χρήματα ενός φιλανθρώπου του τόπου Γενγκιμπάρ Τσοταρί και άλλων κατοίκων του Νιτζ. Έτσι, με το όνομα του απαθανάτισαν τόσο τον Άγιο όσο και τον δωρητή της κατασκευής του ναού. Κατά την ανέγερση του ναού φυτεύτηκαν στον προαύλιο χώρο τέσσερα πλατάνια, δύο από αυτά σήμερα είναι εντυπωσιακά τόσο σε ηλικία όσο και σε μέγεθος. Από το 1836 οι Ουντίνοι έπρεπε να εγκαταλείψουν την εκκλησία τους, καθώς υπάγονταν πια στο Αρμενικό Καθολικό. Στη Σοβιετική εποχή η εκκλησία είχε τη μοίρα πολλών άλλων εκκλησιών - μετατράπηκε σε αποθήκη, σταδιακά καταρρέοντας. Μόνο το 2006, μετά την αποκατάσταση, ο ναός επέστρεψε στους ενορίτες του και οι προσευχές άρχισαν να ακούγονται ξανά εδώ και στη γλώσσα των Ουντινών.

Από την μεριά του βωμού στο ναό μπορεί να δει κανείς την προσευχή «Πάτερ ημών» στη γλώσσα των Ούντι, όπως αυτοαποκαλούνται οι Ουντίνοι. Η γλώσσα Ούντι μουζ (muz) είναι παρόμοια με τη γλώσσα των Λεζγκίων, έχει πολλές διαφορετικές διαλέκτους, ανάλογα με την περιοχή όπου ζουν οι φορείς της. Οι περισσότεροι Ουντίνοι που ζουν στη Νιτζ γνωρίζουν τρεις γλώσσες - Αζερμπαϊτζάνικα, Ούντι και Ρωσικά. Τρία από τα πέντε τοπικά σχολεία παρέχουν εκπαίδευση στα ουδινικά, τα υπόλοιπα στα αζερμπαϊτζάνικα.

Το ίδιο το χωριό Νιτζ είναι αρκετά μεγάλο, χωρίζεται σε 16 λεγόμενα άκρα - shakka. Η περιοχή διαθέτει όλα

όσα χρειάζεται ο κόσμος - καταστήματα, νοσοκομείο, μια μεγάλη αγορά όπου οι ντόπιοι πωλούν τα αγροτικά τους προϊόντα. Τα τοπικά φουντούκια και το κρασί έχουν μεγάλη ζήτηση, οι άνθρωποι έρχονται από διάφορες περιοχές για να τα αγοράσουν. Εδώ μπορείτε να γνωρίσετε τη ζωή των Ουντινών, να δοκιμάσετε την τοπική κουζίνα και να μάθετε την ιστορία στο εθνογραφικό μουσειακό συγκρότημα «Ουντίσκι Οτσάγκ». Σε έκταση τρεισήμισι εκταρίων υπάρχει ένας τεράστιος αριθμός κτισμάτων που αποκαλύπτουν πλήρως πώς ζούσαν και εργάζονταν οι Ουντίνοι για πολλούς αιώνες. Η κύρια κατασκευή είναι ένα αρχοντικό, το οποίο είναι ηλικίας άνω των τριακοσίων ετών. Πρόκειται για το πατρογονικό κτήμα της οικογένειας Γκανγκάλοβ, απογόνων του ιερέα των Ουντινών, ο οποίος άνοιξε τις πόρτες του σπιτιού του για τους ενορίτες που δεν ήθελαν να συμμετέχουν στις εκκλησιαστικές λειτουργίες υπό το Αρμενικό Καθολικό. Το σπίτι διαθέτει αρκετά δωμάτια με παλιά οικιακά αντικείμενα, σκεύη, ρούχα και έπιπλα. Υπάρχει ένα ξεχωριστό δωμάτιο για προσευχές, όπου οδηγεί μια πόρτα με ένα σκαλισμένο σταυρό. Είναι ενδιαφέρον ότι στο δωμάτιο της προσευχής υπάρχει μία θέση για την εστία, καθώς οι Ουντίνοι, και οι Αζερμπαϊτζάνοι, πριν από την υιοθέτηση των κύριων θρησκειών τους, ήταν παγανιστές και λάτρευαν τη φωτιά.

Οι Ουντίνοι θεωρούσαν επίσης ιερά τον ήλιο και τη σελήνη και μέχρι σήμερα αυτά τα σύμβολα υπάρχουν

πάνω στο σταυρό των Ουντίνων. Φαίνεται σαν να έχει στα άκρα του τα άνθη της τουλίπας, αλλά στην πραγματικότητα είναι οι γλώσσες της φλόγας που περιβάλλονται από μισοφέγγαρα. Οι Ουντίνοι τιμούν πολύ την ιστορία τους και προσπαθούν να τη διατηρήσουν σε όλα τα επίπεδα, κάτι που φαίνεται ξεκάθαρα στα εκθέματα αυτού

του κτήματος. Οι τελευταίοι κάτοικοι του σπιτιού ήταν οι Γκανγκάλοβς – ο Βλαντιμίρ, η αδελφή του η Ζόγια (Ζωή) και ο πατέρας τους. Η Ζόγια ήταν γνωστή ως πολύ καλή μοδίστρα και έραβε ρούχα για τις κοκέτες- κυρίες του Νιτζ. Ο Βλαντιμίρ ήταν ένας διάσημος κουρέας. Σήμερα αυτοί απαθανατίζονται σε κέρια ομοιώματα, καθώς

σαν ζωντανοί συνεχίζουν τη δουλειά τους - η Ζόγια στη ραπτομηχανή και ο Βλαντιμίρ στο κομμωτήριο του, ένα είδος μουσείου «Tussauds» στο Νιτζ. Οι φωτογραφίες - πορτρέτα δείχνουν τους κατοίκους της περιοχής, πολλοί από τους οποίους έφεραν τα οικογενειακά τους κειμήλια στο εθνογραφικό μουσείο - συγκρότημα για να αφήσουν μια ανάμνηση των ίδιων και των αγαπημένων τους προσώπων. Υπάρχουν περισσότερα από δύο χιλιάδες εκθέματα, καθένα από τα οποία είναι πολύτιμο. Στην αυλή του σπιτιού υπάρχει ένα ενδιαφέρον κελάρι στον κορμό μιας βελανιδιάς, οικιακός εξοπλισμός, συσκευ-

ές για την παρασκευή ψωμιού, κρασιού και βουτύρου. Υπάρχει επίσης μια μικρή λίμνη με πέστροφες και εδώ στο εστιατόριο μπορεί να δοκιμάσει κανείς αυτές και άλλα παραδοσιακά πιάτα της κουζίνας των Ουντίνων. Στην μεγάλη έκταση του εθνογραφικού συγκροτήματος μπορεί να διανυκτερεύσει κανείς σε άνετα σπίτια.

Ένα άλλο αξιοθέατο της Νιτζ είναι η εκκλησία της Παναγίας Θεοτόκου, γνωστή ως «Μπουλούν». Τη σημερινή της μορφή απέκτησε το 1892, δυστυχώς, δεν έχει διασωθεί κανένα υλικό για το πώς ήταν όταν χτίστηκε τον XII-ο αιώνα. Όπως οι περισσότεροι Αλβανικοί ναοί,

χτίστηκε στη θέση μιας αρχαίας εκκλησίας. Κατά τη διάρκεια της Σοβιετικής εποχής η εκκλησία δεν λειτουργούσε και καταστράφηκε με τον καιρό. Το 2020 ο ναός αναστηλώθηκε, διατηρώντας όσο το δυνατόν περισσότερο την εξωτερική και εσωτερική του εμφάνιση. Είναι πολύ μεγαλύτερος και πιο μεγαλοπρεπής από τον ναό του Τσοταρί, με ένα νεκροταφείο δίπλα του. Το 2022, για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια, τελέστηκε εδώ Θεία Λειτουργία, στην οποία συμμετείχε και ο κλήρος του Καθεδρικού Ναού του Μπακού.

Εκτός από το «Μπουλούν» και το «Τσοταρί» υπάρχει μια άλλη εκκλησία των Ουντίνων, η «Γκέ», αλλά είναι κλειστή και περιμένει την αναστήλωση της. Εκτός από τις εκκλησίες λειτουργεί και ένα τζαμί στο Νιτζ, γιατί εδώ ζουν και μουσουλμάνοι. Έτσι ήταν από παλιά, οι εκπρόσωποι διαφορετικών εθνικοτήτων ζούσαν πάντα στην περιοχή της Γκαμπάλα. Εδώ, δίπλα στην αρχαία πρωτεύουσα της Καυκάσιας Αλβανίας, την πόλη Καμπάλα, περνούσαν οι σημαντικότεροι εμπορικοί δρόμοι. Πολλοί λαοί παρέμειναν να ζουν στο φιλόξενο έδαφος του Αζερμπαϊτζάν και αφομοιώθηκαν τόσο πολύ που με τα χρόνια έχασαν την ταυτότητά τους. Οι Ουντίνοι όμως, ως αυτόχθονες κάτοικοι αυτής της περιοχής, όχι μόνο διατήρησαν τα έθιμα, την πίστη και τη γλώσσα τους, αλλά άφησαν και ένα βαθύ αποτύπωμα στην ιστορία του Αζερμπαϊτζάν. 🌸

